

Eglwysi Cymru yn darparu cannoedd o dai i bobl yn eu cymunedau lleol

Mae'n debyg ein bod wedi hen ddiflasu ar ddarllen y penawdau negyddol yn y cyfryngau'n sôn am gapeli ac eglwysi'n cau, ac yna'n cael eu gwerthu er mwyn eu troi'n gartrefi gwyliau, yn Airbnb neu'n weithdy blêr yr olwg. Bu hanes capel y Parch. Evan Roberts ym Mhistyll, Llŷn, ac Eglwys Goffa Ann Griffiths yn y penawdau'n ddiweddar, gyda beirniadaeth lem ar yr enwadau am eu diffyg parch a gofal o'r adeiladau hynafol hyn. Cawsom stori hefyd am wraig yn cael ei throï allan o'i chartref wrth i'r achos gau, a gorfodaeth i werthu'r adeilad o'r herwydd.

Gormod o adeiladau

Does dim amheuaeth nad oes yna adeiladau sydd â gwerth hanesyddol a diwylliannol yn perthyn iddynt a bod angen diogelu rhai o'r mannau cysegredig hyn. OND y gwir plaen yw nad oes modd diogelu pob un capel ym mhob un cymuned, ac mae'n anorffod y gwelwn ddegau, os nad cannoedd, o gapeli ac eglwysi yn cael eu cau a'u gwaredu dros y degawd nesaf. Does dim angen amgueddfa / canolfan dreftadaeth Gristnogol arnom ymhob un pentref dros Gymru!

Erbyn hyn, mi fydd yr enwadau'n edrych yn ofalus iawn ar y sefyllfa'n lleol cyn penderfynu gwerthu unrhyw adeilad, gan ofyn a oes 'na gyfle cenhadol, neu a oes modd plannu rhywbeth newydd, neu weithio'n gydenwadol i sefydlu gwaith newydd. Ond mewn amryw o sefyllfaoedd, ni fydd yr adeiladau hynny'n addas ar gyfer gwaith newydd. Ac os yw cyflwr yr adeiladau'n sâl, mae'n well gwaredu a llogi/prynu gofod mwy addas. Mae sawl eglwys flaengar wedi gwerthu adeilad oedd yn anaddas ar

Yr hen fans a dau fflat sy'n gartref i dri theulu yn Chwillog

gyfer gofynion heddiw ac yn llogi gofod cymunedol ar gyfer eu cyfarfodydd. Ar rai adegau, bydd modd gosod yr adeilad ar les dymor hir i eglwys neu sefydliad arall, os gwelir bod gwerth iddo o fewn y gymuned. Os nad yw hynny'n ymarferol, yna mae'n well gwerthu'r adeilad er mwyn iddo gael ei ddatblygu i bwrpas gwahanol, boed yn gartref neu'n ganolfan. Cofiw'n mai 'pobl' sy'n gwneud eglwys ac nid 'cerrig'.

Defnydd ehangach gan y gymuned

Ond gan gydnabod bod yna nifer o gapeli ac eglwysi wedi cael eu gwerthu yn y blynyddoedd diwethaf, mae'n rhaid hefyd sylweddoli bod yna stoc sylweddol iawn o adeiladau'n dal ar agor. Yn ogystal â chael eu defnyddio at waith a chenhadaeth yr eglwys, maent yn cael eu defnyddio gan y gymuned ehangach. Bydd pob math o gyfarfodydd yn cael eu cynnal ynddynt, ac yn aml iawn efallai mai'r capel yw'r unig adeilad cyhoeddus yn y pentref.

Mi rydw i'n weinidog ar ddau gapel felly – yn Llwyndyrus a Phencaenewydd yn Eifionydd. Yn ogystal ag oedfaon ac ysgolion Sul yn y ddau leoliad, bydd y gofod hefyd yn cael ei ddefnyddio gan fudiad y Ffermwyr Ifanc, Merched y Wawr, cwmni drama, dosbarth cadw'n heini, partïon plant, ac yno hefyd yr oedd modd bwrw pleidlais yn yr etholiad a gynhaliwyd yn ddiweddar. Bu gosod cyswllt â'r we yn y ddau le yn gymorth i ddenu defnyddwyr o'r tu allan, gan eu gwneud yn gyfleus ar gyfer cynnal pwyllgorau'r Cyngor Cymuned yn fisol. Ond, yn bwysicach, maent yno ynghanol y gymuned – yn ofod cyhoeddus ar gyfer achlysuron arbennig pan fo angen. Erbyn hyn mae un o'n capeli yn Chwillog yn cael ei ddefnyddio rhwng 9 a 5 o'r gloch o ddydd Llun tan ddydd Gwener i gynnal Ysgol Feithrin yn y pentref. Hwn oedd yr unig adeilad addas yn y pentref oedd wrth law i'r ysgol, a braf clywed sŵn 15 o blant yn rhedeg o gwmpas y lle

[\(parhad ar y dudalen nesaf\)](#)

Eglwys Cymru yn darparu cannoedd o dai i bobl yn eu cymunedau lleol (parhad o dudalen 1)

yn ystod y dydd. Maent wedi datblygu gardd gymunedol a lle chwarae tu allan, ac wedi llwyddo i godi cegin a thoiledau newydd ar gyfer y capel.

Tai cymunedol

Byddwn yn clywed llawer o sôn y dyddiau yma am brinder tai rhent fforddiadwy yn ein cymunedau. Dyma un cyfraniad arall mae eglwys Cymru yn ei gyflawni. Yma yn Chwilog, er enghraifft, rhwng y ddau enwad mae gennym ddau fans nad oes

mo'u hangen ar gyfer y gweinidog, tri thŷ capel a dau eiddo arall sy'n cael eu gosod i deuluoedd lleol. Dyna saith cartref sy'n cael eu darparu gennym, mwy nag sydd yna o dai cymdeithasol gan y Cyngor erbyn hyn yn y pentref.

Rydym ar hyn o bryd yn edrych i mewn i'r posibilrwydd o brynu un eiddo arall, sydd angen gwaith sylweddol arno, er mwyn ei gynnig i rywun lleol, rhag iddo gael ei droi'n fwthyn gwyliau arall. O fewn yr ofalaeth mae 'na gyfanswm o 12 cartref yn cael ei ddarparu yn ein cylch lleol ni. Petaem yn edrych ar y darlun ehangach, down i sylweddoli bod 'na gannoedd,

os nad miloedd, o dai'n cael eu gosod gan gapeli ac eglwys. Tybed a ddylem fynd ati i greu ffordwm neu gymdeithas tai fel enwadau, er mwyn rhannu am yr holl waith da sy'n cael ei gyflawni? Mae swyddogion gwirfoddol ein heglwys i'n barod i fynd ar gyrsgau hyfforddiant er mwyn parhau i wneud hyn, a rhaid cydnabod a diolch am yr ymroddiad hwn. Bydd llawer hefyd yn gwneud gwaith cynnal a chadw er mwyn gofalu bod y tai yn ddiogel ac yn gyfforddus.

Ie, heb os, fe glywn adrodd eto yn y cyfryngau am y modd y mae'r 'enwadau' wedi cau capeli pwysig neu wedi amddifadu rhywun o gartref wrth ddwyn achos i ben. Pan glywn y storïau hynny, lle bydd 'na feirniadu hallt ar y cyfryngau cymdeithasol, cofiwn hefyd am yr holl ddefnydd da ac adeiladol sydd yna ar ein hadeiladau, ac am y gofal a'r buddsoddi sy'n cael ei wneud er mwyn eu diogelu i'r dyfodol.

Beth am yr adeiladau yn eich ardal chi? Ydych chi'n gwneud y defnydd gorau posib ohonynt? Oes 'na gyfle i addasu a datblygu adeilad er mwyn gwneud gwell defnydd ohono? Parhaed y drafodaeth yn lleol!

Aled Davies

Cylch Meithrin Chwilog sydd bellach yn cartrefu yn festri Capel Uchaf Chwilog yn barhaol

Ysgol Sul Noddfa, Llanbedr Pont Steffan

Ers mis Medi y llynedd mae'r ysgol Sul wedi parhau i gyfarfod, eriddi fod yn anodd iawn cael pawb at ei gilydd ar yr un noson. Ond er gwaethaf yr anawsterau bu'n bosib cynnal oedfaon diolchgarwch, y Nadolig a'r Pasg, gyda'r plant a'r bobl ifanc yn cyflawni eu gwaith yn raenus iawn mewn pennill a gân. Yn ogystal, bu'r aelodau'n cymryd rhan yn y Gymanfa yng Nghaersalem ym mis Mai, gan dderbyn canmoliaeth uchel am eu canu a'u llfaru. Hefyd casglwyd nwyddau ar gyfer y Banc Bwyd yn ystod y flwyddyn.

Braf yw cyhoeddi llwyddiant yr ysgol Sul yn derbyn grant o £278 gan Is-bwyllgor Cymraeg (Rhyngwladol) Dydd Gwedd i'r Byd. Cwbwlhawyd y ffurflen gais, oedd yn gofyn am gryn fanylder gan Llinos a Janet. Defnyddir yr arian i brynu adnoddau amrywiol i greu murluniau a phrosiectau celf Beiblaidd. Gobeithio bydd yr aelodau cynradd ac uwchradd yn medru dod ynghyd i wireddu hyn y tymor nesaf.

Dymuna Janet ddiolch i'r rhieni am eu cefnogaeth a'u cydweithrediad ar hyd y flwyddyn ac yn arbennig i Llinos, Geinor a Delyth sydd wedi rhoi o'u hamser i gynorthwyo yn yr ysgol Sul. Edrychwn ymlaen at gyfarfod o hyn i ddiwedd y tymor ac yna mwynhau seibiant dros yr haf cyn aildddechrau eto ym mis Medi. Haf hapus i bawb.

Janet Evans

Ordeinio blaenor yn Henaduriaeth Môn

Dydd Mawrth, 25 Mehefin, fe groesawyd Mrs Meinir Lloyd Jones, Llywydd y Gymeithasfa yn y Gogledd, i Henaduriaeth Môn yng nghapel Gosen, Llangwyllog. Cafwyd oedfa gyhoeddus yn yr hwyr pryd yr ordeiniwyd Mrs Sheila Owen yn flaenor yn eglwys Hyfrydle, Caergybi. Cafwyd cyngor amserol i'r blaenoriaid gan Mrs Meinir Lloyd Jones.

Yn y llun, o'r chwith i'r dde: Eryl Wynn Davies, Sheila Owen, Meinir Lloyd Jones, Jane Richards a Megan Williams